

گفت‌وگویی
روزنامه صبا
با عوامل فیلم
سینمایی
«آقای زالو»

وقتی سینما خنده را بادرد پیوند می‌زند

خنده در سایه فساد؛
سینما رودر بایستی را
کنار می‌گذارد



حمید اکبری خامنه
نویسنده:

قصه‌ای که از سرنوشت فردی
به تجربه جمعی می‌رسد

حمید اکبری خامنه، نویسنده فیلم «آقای زالو»، در گفت‌وگو با ما از شکل‌گیری ایده، همکاری با مهران احمدی و اهداف پشت این اثر سخن می‌گوید. او توضیح می‌دهد که چگونه داستان فیلم از روایت یک سرنوشت فردی آغاز شده و با زبان طنز و کمدی، بازتاب دغدغه‌های اجتماعی و مسائل روز ایران می‌شود، بدون آنکه قصد صدور بیانیه سیاسی داشته باشد.

همکاری با مهران احمدی چگونه آغاز شد؟

اولین تجربه حرفه‌ای‌ام در سینما شش سال قبل با فیلم سگ‌بند به کارگردانی مهران احمدی آغاز شد. از آن سال به بعد عموماً ایده‌ها و خط‌های داستانی فیلمنامه‌هایم را در مراحل آغازین با او مطرح می‌کردم. وقتی ایده اولیه آقای زالو در سرم شکل گرفت، خط داستان را با مهران احمدی در میان گذاشتم و بسیار استقبال کرد. همین انرژی سبب شد نسخه‌ی اول فیلمنامه را بنویسم و از همان جا همکاری ما وارد فاز جدی‌تری شد.

وقتی قصه «آقای زالو» شکل می‌گیرد آیا صرفاً قصد دارید قصه تراژیک-الهام‌بخش بگویید یا می‌خواهید آینه‌ای برای جامعه معاصر ایران باشید؟

آقای زالو برای من تبلور دغدغه‌ای درونی است که در مدیوم یک ایده بروز پیدا کرده است. آقای زالو از روایت یک سرنوشت فردی آغاز می‌شود و به تجربه‌ای جمعی نزدیک می‌شود. هدف من

از نگارش یک فیلم هیچگاه صادر کردن بیانیه سیاسی نیست اما مساله‌مند بودن فیلم برایم مهم است. حالا اگر مساله فیلم عمومی‌تر باشد، فیلم همچون آینه روی‌روی مخاطب نقش بازتاب‌کنندگی‌اش را ایفا می‌کند.

شخصیت «زالو» تا چه حد آرمانی یا واقع‌گرا است؟

شخصیت آقای زالو نه یک تیپ اغراق شده است و نه یک کاراکتر کاملاً واقعی؛ او ترکیبی است از واقعیت‌های پیرامونی و برداشت دراماتیک. حالا وقتی این پرداخت با زبان کمدی نیز همراه می‌شود نیاز به برجسته‌سازی دارد؛ بنابراین شخصیت زالو کمی تیزتر طراحی شده تا کمدی و نقد اجتماعی‌اش بهتر کار کند.

در فیلمنامه‌نویسی برای چنین داستانی، چطور بین «طنز-کمدی» و «نقد جدی» تعادل برقرار کردید؟

در کمدی‌های اجتماعی سیاسی، نقد زمانی اثرگذار است که با کمدی هم‌پوشانی داشته باشد. اگر کمدی در خدمت نقد حرکت نکند، تبدیل به یک تلاش تصنعی برای خندان می‌شود و از سوی دیگر نقد هم الکن می‌ماند. لذا قبل از تلاش برای برقراری تعادل باید موقعیت‌های کمدیک طراحی کرد. کمدی در این فیلم از دل تضادها شکل می‌گیرد؛ تضاد بین اقدامات شخصیت‌های داستان و موقعیت‌هایی که در آن حاضر می‌شوند. همین تضاد است که خنده می‌آورد و در همان لحظه نقد را هم به مخاطب منتقل می‌کند.

در آثار قبلی‌تان (مثل «سگ‌بند» یا «ناتور دشت») با چه دغدغه‌هایی کار کردید و آیا آن دغدغه‌ها در «آقای زالو» ادامه یافتند؟

بالاخره وقتی آثار هر نویسنده به‌طور دقیق بررسی شود، اشتراکاتی در آنها یافت می‌شود که مجموعه این اشتراکات، جهان‌بینی نویسنده را مشخص می‌کند اما هر کدام از آثار، دنیای جداگانه و دغدغه خودشان را دارند. برای من «آقای زالو» نه ادامه آن آثار است و نه مساله شکل‌گیری‌اش با آنها مشترک است؛ بلکه نگاه من و کارگردان به یک دغدغه مشترک است.

چقدر امید دارید این فیلم تأثیر بگذارد، نه فقط در سینما بلکه در نگاه مردم به ارزش‌ها، رفتار اجتماعی، اعتماد و فساد؟

ما تمام تلاش خودمان را به‌قدر توان برای خلق اثری تأثیرگذار در عین حال سرگرم‌کننده انجام دادیم و برای ساخت این فیلم سختی‌های زیادی را چه در مرحله دریافت پروانه ساخت و چه در مرحله‌ی تولید گذرانیدیم. بازخوردهایی که این روزها از مخاطبان می‌گیریم عموماً امیدوارکننده و رضایت‌بخش است.

آیا اساساً معتقدید هنر-سینما توانایی «تغییر جامعه» را دارد؟ اگر بله چطور؟

قطعاً هنر می‌تواند جامعه را تغییر دهد. البته تأثیر هنر بر جامعه عموماً بلندمدت است. تغییر به واسطه هنر از جایی آغاز می‌شود که یک اثر در قدم اول بتواند احساس، درد و یا سوالی را در مخاطب ایجاد کند و بعد از آن، نگاه بازویه دید جدیدی به او اضافه کند. همین تغییر نگاه و برانگیختگی آرام‌آرام در جامعه نشر می‌یابد و از تغییر فردی به تغییر جمعی بدل می‌شود و جریان‌سازی یک اثر کامل می‌شود. آثار هنری بسیاری در طول تاریخ سبب جهش‌های فرهنگی و آگاهی‌بخش شده‌اند. از کلبه‌ی عمو تام بیجر استوکه جرقه جریان ضد برده‌داری را در آمریکا زد تا عصر جدید و دیکتاتور بزرگ چاپلین که نگاه جهانیان به فاشیسم را تکان داد تا همین سینمای خودمان که فیلمی مثل دایره‌ی مینا اثر استاد مهرجویی نگاه مردم را نسبت به موضوع خون‌فروشی عوض می‌کند و در نهایت به ایجاد سازمان انتقال خون می‌انجامد.

همکاری با مهران احمدی چطور پیش رفت؟

به واسطه رفاقت نزدیکی که بعد از «سگ‌بند» بین من و مهران احمدی شکل گرفت نوع همکاری ما در «آقای زالو» تحت تأثیر این فضا بسیار لذت‌بخش و سازنده پیش رفت. ما با جهان‌بینی یکدیگر به‌طور کامل آشنایی داریم و می‌دانیم که هر کدام به دنبال چه هستیم و همین تعامل، سختی‌های مسیر ساخت این فیلم را برایمان آسان می‌کرد.

صحبت پایانی

این روزها حال دل و جیب مردم خوب نیست. آنقدر خوب نیست که راستش حتی رویم نمی‌شود مردم را برای تماشای فیلم به سینما دعوت کنیم. فقط امیدم این است که اگر آمدند و به تماشای «آقای زالو» نشستند، این فیلم بتواند حتی برای لحظه‌ای لبخندی روی لبشان بنشانند و دقیقه‌ای آنها را از فشار زندگی رها کند. همین لبخند برای من از هر چیز دیگری ارزشمندتر است.

معصومه دهقان

گفت‌وگو



فیلم «آقای زالو» تنها یک کمدی ساده نیست؛ قصه‌ای است که در دل طنز، تصویر تلخ و شیرین جامعه امروز ایران را روایت می‌کند. در این پرونده، با حمید اکبری خامنه نویسنده و بازیگران مونا فرجاد و سامان مهکویی از چگونگی بازی در این فیلم تا چالش‌های پشت صحنه گفت‌وگو کرده‌ایم. از خنده‌های تلخ تا لحظات تأثیرگذار، همه نشان می‌دهد چگونه یک فیلم می‌تواند مخاطب را هم سرگرم کند و هم به فکر وادارد.

